

EMAS BILTEN Br.2

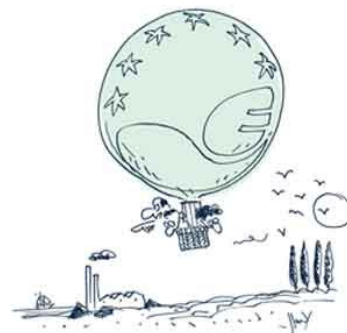
Razvoj pilot projekta za jačanje kapaciteta za implementaciju EMAS-a

Januar 2007

EMAS pilot projekat je komponenta ECBP 2003 projekta, finansiranog od strane EU preko Evropske agencije za rekonstrukciju (EAR).

Glavni cilj projekta je podrška dobrovoljnoj inicijativi osmišljenoj da poboljša učinak organizacija u pogledu zaštite životne sredine.

Realizacija EMAS pilot projekta je planirana za period: jul 2006 - april 2007.

Sveobuhvatna analiza institucionalne postavke (Institutional Assessment)

Plan aktivnosti EMAS pilot projekta, za septembar i oktobar 2006.godine, između ostalog uključivao je:

- Razradu strukture i sadržaja Analize institucionalne postavke (Institutional Assessment);
- Prikupljanje i analizu svih raspoloživih podataka o institucijama (uz dodatno direktno kontaktiranje institucija);
- Informisanje stakeholdera o planu daljih aktivnosti (Novembarska EMAS radionica, obuka, februarska EMAS radionica).

Sveobuhvatna analiza institucionalne postavke sprovedena je uz pomoć ocene institucionalne postavke (Institutional Review) i GAP analize.

Ocena institucionalne postavke u prvom redu je uključila analizu i pregled postojeće nacionalne zakonske regulative: ustavne odredbe i odredbe kojima se regulišu pitanja kompetentnosti, osnovne zakone i podzakonske akte kojima se regulišu standardizacija i akreditacija, propise u oblasti zaštite životne sredine koji se direktno ili indirektno odnose na EMS i EMAS.

Zatim, u okviru Izveštaja, dat je pregled EU EMAS dokumenata i odnosa postojeće nacionalne zakonske regulative u odnosu na EU EMAS dokumenta.

Izvršena je analiza upitnika poslatih centralnom nivou institucija relevantnih za EMAS. Upitnici su se sastojali iz pitanja koja se odnose na: kadrovske kapacitete, obuku u pogledu EMS/EMAS, stepen upoznatosti sa EMS/EMAS i stepen dosadašnjih aktivnosti u vezi sa EMS/EMAS).

U okviru ocene institucionalne postavke, analizirane su i opisane uloge: kompetentnog tela za EMAS, Operatera nacionalnog EMAS programa, Inspekcije za zaštitu životne sredine, Instituta za standardizaciju, Akreditacionog tela Srbije i drugih stakeholder-a i zainteresovanih strana (Privrednih komora, obrazovnih institucija, kompanija, nevladinog sektora itd.).

Izrađen je tabelarni prikaz kapaciteta centralnog nivoa institucija relevantnih za EMAS. Celokupna analiza je upotpunjena podacima u pogledu broja EMS (ISO 14001) sertifikovanih organizacija u Srbiji, liste

sertifikacionih kuća (akreditovanih i neakreditovanih) i broja konsultantskih organizacija.

U okviru aneksa Izveštaja o oceni institucionalne postavke, priloženi su: popunjeni upitnici centralnog nivoa institucija, SWOT analiza sa prve EMAS radionice kao i beleške sa obavljenih intervjua.

U Izveštaju je dat opis razvoja nacionalnog EMAS programa kroz prikaz postojećeg stanja i predloge uloga koje u okviru EMAS programa mogu imati ključni stakeholderi.

Ministarstvo nauke i zaštite životne sredine

Prema aktuelnom Zakonu o zaštiti životne sredine (Sl.G. 135/04), Ministarstvo nauke i zaštite životne sredine vodi registar organizacija uključenih u EMAS program, što je prema EMAS EU regulativi osnovno zaduženje kompetentnog tela. Takođe, Zakon o zaštiti životne sredine uspostavlja odgovornost i obavezu Ministarstva nauke i zaštite životne sredine u pogledu akreditovanih EMAS verifikatora, akreditacionog tela, upotrebe EMAS logo-a itd. Zakon o zaštiti životne sredine definiše ovlašćenje Ministra da propiše: zahteve za registraciju u sistem EMAS-a; sadržinu izveštaja o uticajima aktivnosti, proizvoda i usluga na životnu sredinu; sadržinu izjave za uključivanje u sistem EMAS i dostupnost informacija o sistemu EMAS javnosti; način provere; sadržinu, izgled i upotrebu logo-a.

U okviru obaveza nalaze se i upisivanje organizacija u EMAS registar (uključujući proveru dokaza o izvršenoj verifikaciji i validaciji), vođenje celokupnog EMAS registra kao i proveru usaglašenosti svih podataka sa inspekcijom za zaštitu životne sredine.

Ministarstvo nauke i zaštite životne sredine može u okviru EMAS programa ispunjavati sve dužnosti i obaveze koje obavlja kompetentno telo, ali može takođe i ovlastiti drugo telo za administraciju programa ("EMAS Agencija" ili druga tela na nacionalnom, regionalnom ili lokalnom nivou).

SEPA - Agencija za zaštitu životne sredine

SEPA je spremna da se aktivno uključi u EMAS program u pogledu vođenja baze podataka i informacija

EMAS Pilot Projekat – Srbija

potrebnih za EMAS/EMS, u slučaju da joj se takva zaduženja delegiraju od strane Ministarstva nauke i zaštite životne sredine. Iskazana je potreba za angažovanjem dodatnog broja zaposlenih u SEPA za slučaj da joj se prenesu deo poslova za EMAS.

Inspekcija za zaštitu životne sredine

Uloga Inspekcije za zaštitu životne sredine u pogledu EMAS-a, definisana je u okviru Zakona o zaštiti životne sredine (Sl.Gl. RS br.135/04). Do sada nije bilo praktičnih iskustava u sprovođenju aktivnosti inspekcije u okviru EMAS programa. Osnovna uloga Inspekcije za zaštitu životne sredine mogla bi biti dostavljanje informacija kompetentnom telu (na zahtev kompetentnog tela) o stepenu usaglašenosti organizacije sa postojećom zakonskom regulativom iz oblasti zaštite životne sredine. Potrebna je izrada internih procedura (uključujući obrasce / ček liste). Takođe, potrebna je organizacija dodatnih obuka inspektora zaštite životne sredine u pogledu osnova EMAS-a i uloge inspekcije za zaštitu životne sredine u EMAS shemi.

Institut za standardizaciju

Institut za standardizaciju Srbije je nacionalna organizacija za standardizaciju, koja radi na razvoju i objavljivanju nacionalnih standarda, uputstava, tehničkih preporuka i drugih dokumenta identičnih sa međunarodnim standardima, evropskim standardima i standardima razvijenih zemalja koji su od interesa za srpsku privredu.

U okviru EMAS programa, Institut za standardizaciju ima veoma značajnu ulogu iz razloga što je Institut

preko svoje tehničke komisije za standarde iz oblasti upravljanja zaštitom životne sredine (KS A 207) objavio nacionalni standard JUS ISO 14001:2005 (identičan sa ISO 14001:2004), kao i druge standarde u vezi sa serijom standarda ISO 14000. Uloga Instituta za standardizaciju u okviru EMAS programa svakako će biti u međunarodnoj saradnji (ISO, CEN) za razvoj novih standarda i revizije donetih standarda (serija ISO 14000 i ISO 26000) i pripremi i objavljivanju odgovarajućih nacionalnih standarda.

JUAT – Akreditaciono telo Srbije

Akreditaciono telo Srbije između ostalog utvrđuje kompetentnost sertifikacionih tela za obavljanje poslova sertifikacije: proizvoda i procesa, sistema menadžmenta (QMS, EMS), stručnih lica. Trenutno se u JUAT registru nalaze: 4 akreditovana sertifikaciona tela za QMS i 3 akreditovana sertifikaciona tela za EMS. JUAT vodi sledeće registre: Registar podnosioca zahteva za akreditaciju, registar akreditovanih organizacija, registar zaposlenih, registar proveravača. U pogledu EMAS-a, JUAT u trenutku intervjuisanja nije imao razvijena pravila za akreditaciju EMAS verifikatora. Zaposleni u JUAT-u upoznati su u velikoj meri sa EMAS-om i spremni su da razviju pravila za akreditaciju koja su potrebna u okviru EMAS programa.

Izveštaj o oceni institucionalne postavke izradili su Zdenek Suchanek, Dragana Petrović i Dragoljub Todić u novembru 2006. Kompletan tekst (25 strana bez aneksa) prezentovan je Ministarstvu za zaštitu životne sredine - Upravi za zaštitu životne sredine.

GAP analiza

GAP analiza je izrađena na osnovu Izveštaja o oceni institucionalne postavke i njen cilj je bio utvrđivanje razlike koja postoji između nacionalne zakonske regulative i administrativnog sistema u Srbiji (u pogledu sistema upravljanja zaštitom životne sredine) i zahteva EU koji definišu pitanja EMAS-a.

U okviru drugog poglavlja GAP analize, data je detaljna analiza nacionalnog zakonodavstva u pogledu EMAS-a.

Treće poglavlje daje pregled EU dokumenata i osvrt na stanje u pogledu stepena usaglašavanja sa EU-EMAS zahtevima.

U četvrtom poglavlju GAP analize dat je pregled u pogledu implementacije EMAS-a i EU zahteva (*acqui communautaire*). Takođe, izvršena je i komparativna analiza pojedinačnih zahteva iz EU EMAS regulative (Br.761/2001) sa nacionalnim zakonima. Razvijena su dva tipa uporednih tabela („tables of concordance“). U okviru prve tabele predviđeno je poređenje svih relevantnih članova Zakona o zaštiti životne sredine u odnosu na zahteve date u Regulativi (EC) Br. 761/2001 koja definiše EMAS II. Druga tabela sadrži poređenje zahteva EMAS regulative u odnosu na nacionalnu zakonsku regulativu.

U okviru posebnog poglavlja, date su i preporuke za dalje aktivnosti koje je potrebno preduzeti a koje predstavljaju ulaze za Akcioni plan za implementaciju EMAS-a.

Zaključci komparativne analize

Može se zaključiti da postojeća nacionalna zakonska regulativa, naročito aktuelni Zakon o zaštiti životne sredine i propisi koji regulišu pitanja standardizacije i akreditacije, uspostavlja određenu osnovu i elemente za dalje razvijanje EMAS sheme (u skladu sa zahtevima iz

EU Regulative (EC) Br. 761/2001 koja omogućava dobrovoljno učešće organizacija u EMAS-u u okviru EU). Međutim, postoji čitav niz otvorenih pitanja u pogledu EMAS-a koja još uvek nisu regulisana na adekvatan način ili uopšte nisu regulisana u nacionalnoj zakonskoj regulativi.

Uzimajući u obzir karakter EU regulativa, i njihove obaveznosti primene u svim zemljama članicama, treba imati uvidu da će i u Srbiji, u trenutku njenog pristupanja EU, Regulativa Br. 761/2001 (koja definiše EMAS II) morati doslovno da se primenjuje. To znači da će nacionalna zakonska regulativa morati u potpunosti biti usaglašena sa EU Regulativama inače neće biti primenljiva.

U narednom periodu, najveću pažnju trebalo bi posvetiti pripremi podzakonskih akata za slučajeve u kojima je zemljama članicama ostavljena takva mogućnost, i za slučajeve gde je to obaveza. Pored toga, jedan od prvih koraka mogao bi biti izrada programa podsticajnih mera, širenje informacija o EMAS-u, sa naglaskom na mala i srednja preduzeća. Jedan od primarnih zadataka je i izrada adekvatnog srpskog prevoda osnovnih EU dokumenata koja regulišu EMAS.

Ulazi za Akcioni plan EMAS implementacije

Za razmatranje budućih koraka – akcija koje je potrebno preduzeti – neophodno je realno proceniti početnu situaciju.

Generalno se može reći da je zakonski okvir u pogledu registracije i osnovnih uslova uspostavljen: cilj EMAS-a je eksplicitno iskazan u Zakonu o zaštiti životne sredine (Sl.Gl.135/04), opšti sistemi standardizacije i akreditacije postoje.

EMAS Pilot Projekat – Srbija

Takođe, veliki deo ostalih uslova je ispunjen: značajan broj organizacija ima implementiran EMS; prisutan je veliki broj sertifikacionih kuća (sa nacionalnom i inostranim akreditacijama); konsultantski sektor je razvijen i funkcioniše pod tržišnim uslovima.

Neki od zaključaka i zapažanja do kojih se došlo u okviru GAP analize i Ocene institucionalne postavke su:

- Potrebne su određene modifikacije u cilju usaglašenosti sa članom 3 Regulative br. 761/01 (Učešće u EMAS-u).
- Akreditacioni sistem – potrebna su pravila za akreditaciju EMAS verifikatora.
- Aktivnosti Kompetentnog tela dodeljene su Ministarstvu nauke i zaštite životne sredine, potrebna su dodatna uputstva (pravila, procedure).
- Registracija – Zakon o zaštiti životne sredine definiše da Obrazac zahteva za registraciju propisuje Ministar (treba uzeti u obzir da Zahtev treba da bude u saglasnosti sa Regulativom 761/01).
- Lista EMAS registrovanih organizacija i Lista akreditovanih verifikatora – postoje određena neslaganja Zakona o zaštiti životne sredine i EU Regulative.
- EMAS logo –potrebno je detaljno uputstvo.
- Veza sa ostalom nacionalnom zakonskom regulativom iz oblasti zaštite životne sredine – potrebno je izvršiti posebnu analizu.

- Promocija učešća organizacija u EMAS shemi, posebno malih i srednjih preduzeća – kako obaveze koje proizilaze iz Regulative 761/01 uključuju preduzimanje sistematskih mera, realizacija takvih mera moguća je jedino usvajanjem kompleksnog programa (uz moguću potrebu za određenim podzakonskim aktima).

- Obaveze u pogledu informisanja organizacija i javnosti impliciraju implementaciju kompleksnog i specifičnog programa aktivnosti.

- Kaznene mere – neke od kaznenih mera definisane su u Zakonu o zaštiti životne sredine, ali moglo bi se uraditi određeno preispitivanje i detaljnija analiza naročito u pogledu „odgovarajućih zakonskih i administrativnih mera“ (član 13 Regulative 761/01).

- Troškovi registracije, akreditacije i takse. Postoji zakonska osnova za određivanje visine takse za registraciju u EMAS sistem koju propisuje Vlada. U pogledu troškova akreditacije – potrebno je izvršiti analizu podzakonskih akata koji definišu troškove akreditacije, i izvršiti odgovarajuće dopune u pogledu EMAS-a.

- Neophodan je prevod Regulative 761/01 i ostalih EU EMAS dokumenata.

GAP analizu izradili su Zdenek Suchanek, Dragoljub Todić i Dragana Petrović u novembru 2006. Kompletan tekst (21 strana bez aneksa) prezentovan je Ministarstvu za zaštitu životne sredine- Upravi za zaštitu životne sredine.

Novembarska EMAS radionica: 24.11.2006, Palata Federacije

Novembarska EMAS radionica održana je 24.11.2006. godine u zgradi Palate Federacije (SIV I) u Beogradu, uz učešće od preko 110 predstavnika industrije iz cele Srbije.

Pozdravnu reč dao je direktor Uprave za zaštitu životne sredine, gospodin Miroslav Nikčević. Članovi EMAS projektnog tima predstavili su EMAS i EMAS pilot projekat. Predstavnici kompanija IBL „Duga Holding“, „MSK Kikinda“, „Rafinerija nafte Novi Sad“, „Tigar“, „Galeb group“ i „Holcim“ prezentovali su svoja očekivanja i perspektive u pogledu EMAS-a i iskustva koja imaju sa EMS-om. Specijalni gost radionice bila je gospođa Vilma Fece, koja je kao predstavnik slovenačke kompanije „Gorenje“ (jedina slovenačka kompanija koja je registrovala EMAS sistem) iznela iskustva iz prakse. Nakon prezentacija, usledila je panel diskusija u kojoj su učestvovali predstavnici: Uprave za zaštitu životne sredine, Privredne komore Beograda, Instituta za standardizaciju, Akreditacionog tela Srbije i ECBP-EMAS projektnog tima.

U tabelama 1, 2 i 3 dat je pregled glavnih aspekata identifikovanih tokom panel diskusije i kroz analizu upitnika koje su ucesnici popunili na kraju radionice.

Vreme	tema, aktivnost
10:00-10:10	Uvodna reč: Trenutna situacija u pogledu EMAS-a u Srbiji Direktor Uprave za zaštitu životne sredine, Miroslav Nikčević
10:10-10:25	Predstavljanje EMAS-a i EMAS pilot projekta Prezentacija: Zdenek Suchanek, EU EMAS expert
10:25-10:40	Nacrti izveštaja o sveobuhvatnoj oceni institucija i GAP analizi kao podloga za diskusiju Prezentacija: Dragana Petrović, lokal EMAS expert
10:40-11:30	EMAS U SRBIJI: OČEKIVANJA I PERSPEKTIVE Kratke prezentacije od 10-15 minuta Prezentacije na zadatu temu: - IBL Duga Holding, Beograd (Biljana Bjelić) - Rafinerija nafte, N.Sad (Zorđe Jovanović) - Holcim, N.Popovac (Margareta Milosavljević) - Galeb Metaloplastika, Šabac (Boža Janković) - MSK-Kikinda (Branislav Milovanović) - Tigar-Piroc (Jasna Pančić-Jovanović) - Gorenje, Slovenija (Vilma Fece) Diskusija nakon svake od prezentacija
12:30-13:00	Panel diskusija Učesnici panela (Predstavnici: Uprave za zaštitu životne sredine, Privredne komore Beograda, Instituta za standardizaciju, Akreditacionog tela Srbije, ECBP-EMAS projektnog tima)
13:00-13:30	Formulisane zajedničkih zaključaka i predlog mera (ulazi za nacrt akcionog plana) Učešće: svi prisutni
13:30-13:40	Zaključak radionice
13:40-	Koktel i posluživanje

EMAS Pilot Projekat – Srbija

Tabela 1 – Zaključci sa EMAS novembarske radionice: Institucionalna osnova

Deo EMAS programa	Zaključci / zapažanja sa radionice – sa flipchart-a	Sumirani upitnici sa radionice	
		Identifikovani problemi	Predlozi
Institucionalna osnova	<ul style="list-style-type: none"> - Pre svega – potrebno je definisanje relevantnih EMAS procedura u okviru državne administracije; - Neophodan je timski rad, saradnja institucija. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uloga Države (podrška, finansiranje, definisanje programa sa precizno definisanom ulogom Države. Procedure za EMAS. Prvo je potrebno definisati infrastrukturu na nivou državne administracije, sve ostalo-nakon toga). 	<ul style="list-style-type: none"> - Najpre je potrebno izgraditi infrastrukturu na nivou države u pogledu EMAS-a i izraditi/dopuniti celokupnu regulativu koja na adekvatan način reguliše pitanja EMAS-a.
Veće EMAS Programa	<ul style="list-style-type: none"> - Kompetentno telo; - Srpska tehnička komisija TC 207—značajna uloga; - Uloga Privrednih komora – promocija EMAS-a, širenje informacija o EMAS-u, edukacija; - Kompanije – Promoteri; - Velike ili male kompanije – ko će započeti prvi sa implementacijom EMAS-a, ko ima veći interes? - Regionalni aspekt (Regionalne Privredne komore, širenje informacija takođe i na regionalnim nivoima, ne samo u Beogradu). 	<ul style="list-style-type: none"> - Potrebna bolja intersektorska saradnja (SEPA-Uprava za zaštitu životne sredine –Agencija za reciklažu); - Država nije u dovoljnoj meri zainteresovana za rešavanje problema iz oblasti zaštite životne sredine. 	<ul style="list-style-type: none"> - Veće uključivanje i podrška EMS i EMAS-u od strane Ministarstava.
EMAS Sekretarijat	<ul style="list-style-type: none"> - Interne procedure i uputstva za EMAS. 	-	-
Akreditaciono telo	<ul style="list-style-type: none"> - Precizno definisanje uloge Akreditacionog tela, EMS verifikatori, akreditacija EMAS verifikatora (izrada procedura za akreditaciju, kompetentnost). 	-	-
Inspekcija zaštite životne sredine	<ul style="list-style-type: none"> - Inspekcije zaštite životne sredine ocenjene kao značajne. 	-	-
EMAS verifikatori	<ul style="list-style-type: none"> - Da li imamo ili ne odgovarajuće ljudske resurse? Domaći eksperti ili inostrani? 	-	-

Tabela 2 – Zaključci sa EMAS novembarske radionice: Zakonodavna osnova

Deo EMAS programa	Zaključci / zapažanja sa radionice – sa flipchart-a	Sumirani upitnici sa radionice	
		Identifikovani problemi	Predlozi
Zakonska regulativa	-	<ul style="list-style-type: none"> - Zakonska regulativa – nije u usaglašenosti (EU EMAS regulativom i smernice nisu u potpunosti usaglašeni sa intersektorskim nacionalnim zakonima) - Najpre je potrebno definisati zakonsku regulativu na pravi način, članovi Zakona o zaštiti životne sredine - nejasni; - Primena zakonke regulative (u pogledu zaštite životne sredine). 	<ul style="list-style-type: none"> - Izmene i dopune zakona u cilju usaglašavanja sa EU EMAS zahtevima
Nacionalni EMAS Program	-	<ul style="list-style-type: none"> - Potrebno je definisati Akcioni plan za EMAS (precizno definisanje programa, aktivnosti, uloga, rokova), naročito uloga Države. 	<ul style="list-style-type: none"> - Akcioni plan. Formirati radne grupe i definisati odgovornosti; - Analiza postojećih resursa i planiranje koraka koji će se nadalje preduzimati u pogledu implementacije EMAS-a.
Pravila za implementaciju	-	-	-
Ostali dokumenti	-	-	- Uputstva i procedure za EMAS

EMAS Pilot Projekat – Srbija

Tabela 3 – Zaključci sa EMAS novembarske radionice: Podrška za EMAS program

Deo EMAS programa	Zaključci / zapažanja sa radionice – sa flipchart-a	Sumirani upitnici sa radionice	
		Identifikovani problemi	Predlozi
Podrška za EMAS program			
Finansijska podrška	<ul style="list-style-type: none"> - Državni budžet? - Troškovi implementacije? 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatak finansijskih resursa; - Budžet, finansiranje; - Nedostatak strukture i budžeta. 	<ul style="list-style-type: none"> - Finansiranje još sličnih projekata kao što je ECBP-EMAS pilot projekat; - Izdvojiti sredstva iz budžeta za EMAS i stimulisati kompanije koje žele da implementiraju EMAS.
Učešće javnosti i podizanje nivoa svesti	<ul style="list-style-type: none"> - Potrebno je uključivanje javnosti i informisanje – širenje informacija, edukacija; - Koristi? Da li postoje stvarne koristi ili ne? 	<ul style="list-style-type: none"> - Odnos Troškovi/koristi (ne prepoznaju se jasno koristi), nedostatak razumevanja i motivacije od strane menadžmenta - Srbija nije član EU; - Loša situacija u industrijskom sektoru, zastarela tehnologija, problemi, itd.; - Slab interes kompanija za EMAS (dobrovoljan sistem, komplikovana i skupa implementacija); - Mali broj ISO 14001 sertifikata. 	<ul style="list-style-type: none"> - Stimulacija kompanija za EMAS implementaciju; - Uključiti jasne stimulanse za implementaciju EMAS-a, na primer kroz kriterijume koji uključuju EMAS- za javne nabavke; - Potreba za: većim brojem sličnih radionica (sličnih ovoj); popularizacija, širenje informacija – uključiti obavezno i regionalni nivo (uključiti medije i Privredne komore za širenje informacija o EMAS-u i promovisanje EMAS-a); uključiti slične teme u formalno obrazovanje (na fakultetima ali i u osnovnoj školi); organizovati seminare u velikim sistemima; - Popularizacija EMAS koncepta kroz više konkretnih primera iz prakse (kao što je primer "Gorenja").
Komunikacija/ širenje informacija	-	<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatak informacija iz oblasti zaštite životne sredine. 	<ul style="list-style-type: none"> - Širenje informacija (slično EMAS radionici), popularizacija, potreba uključivanja i regionalnog nivoa;
Edukacija i obuka	<ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja kapaciteta; - Lokalna administracija – potrebna podrška. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kompetentnost ljudi, nedostatak ljudskih resursa (EMAS verifikatora i konsultanata); - Nedostatak znanja o EMAS-u i pitanjima zaštite životne sredine, nizak nivo svesti, nedostatak programa edukacije svih zainteresovanih strana: javnost, menadžment, Državna administracija, itd; - Benchmarking (učenje na primerima zemalja koje već imaju iskustva sa EMAS-om), korišćenje „dobre prakse“ drugih zemalja. 	<ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja kapaciteta; - Edukacija svih zainteresovanih strana, preduzeća i organizacija, budućih EMAS verifikatora, menadžmenta u kompanijama i javnosti; - Predlozi za nove pilot projekte (SIQ nudi pomoć u pogledu edukacije EMAS verifikatora, Rafinerija Novi Sad - predlog njenog predstavnika da Rafinerija bude uključena u neki od pilot projekata).
Promotivni materijali, procedure i uputstva	<ul style="list-style-type: none"> - Prevod EMAS dokumenata. 	<ul style="list-style-type: none"> - Potreban prevod svih osnovnih EU EMAS dokumenata. 	<ul style="list-style-type: none"> - Promovisanje EMAS-a naročito u procesu privatizacije; - Harmonizacija, usaglašavanje zakonske regulative ; - Prevod EMAS dokumenata.

EMAS Pilot Projekat – Srbija

Od 115 učesnika radionice, 54 učesnika su popunili upitnike koji su kasnije analizirani. U tabeli ispod, dat je prikaz broja organizacija (od ukupno 54 koje su dale odgovor) koje imaju implementiran neki od menadžment sistema i broj organizacija koje imaju nameru da implementiraju neki od sistema.

Tabela 4 Pregled broja organizacija koje imaju (ili planiraju) implementiran neki od menadžment sistema

Menadžment sistem	Broj organizacija - implementiran sistem	Broj organizacija – nameravaju da implementiraju
ISO 9001:2000	37	8
ISO 14001:2004	19	12
BSI OHSAS 18001:1999	6	-
ISO 17025:2005	2	-
HACCP/Codex Alimentarius	9	1
19025	1	-
ISO 22000:2005	-	5
EMAS	-	1

U pogledu koristi od EMAS-a, učesnici radionice dali su sledeće odgovore: promotivna svrha, marketinške svrhe, biti "prvi u klasi", korak bliže ka EU, korisno za izvoznike, bolje pozicioniranje, jasnija usmerenost ka ciljevima, unapređenje sistema upravljanja zaštitom životne sredine, finansijske koristi, bolji imidž, poboljšanja u pogledu zaštite životne sredine, olakšano ispunjavanje zakonskih zahteva i obaveza, bolja saradnja sa inspekcijom, bolji imidž u javnosti (kao društveno odgovorna organizacija), bolja konkurentnost, poboljšanje u pogledu efektivnosti i efikasnosti, svest o zaštiti životne sredine, EMAS je logičan korak ukoliko želimo da budemo deo EU, EMAS je logičan korak u nadogradnji EMS-a, itd.

Samo nekoliko odgovora je bilo negativno – ne prepoznajem koristi EMAS-a u svom tipu organizacije, ili ne vidim nikakve koristi od EMAS-a.

U upitniku je postavljeno i pitanje učesnicima u vezi **tema koje bi želeli da čuju** na sledećim sličnim dešavanjima.

U nastavku su dati sumirani predlozi:

Informacija, komunikacija, širenje informacija, znanje, kompetentnost

- EMAS i EMAS zahtevi;
- Više o EMAS-u, o EMAS shemi, infrastrukturi, itd.;
- EMAS – korak po korak (prijava, EMAS registracija, itd.);
- Razlike i sličnosti EMS i EMAS-a, IPPC (Integrirana dozvola), menadžment sistemi (OHSAS, ISO 22000, ISO 14001 – veza sa EMAS-om).

Uloga Države, odgovornost, Državna administracija - procedure, promovisanje, stimulacija

- Državna administracija i njena uloga u EMAS-u;
- Nacionalna strategija;
- Akcioni plan;
- Različiti načini stimulisanja, motivacija kompanija;
- Informacije o aktivnostima i rezultatima ovog programa;

- Kako su rešeni problemi identifikovani na ovoj radionici;
- Koristi od EMAS-a i direktni uticaji na životnu sredinu.

Implementacija, promovisanje

- Pomoć za implementaciju
- Više praktičnih primera "case study" kompanija i zemalja koje su u EU i imaju već implementiran EMAS (kao "Gorenje", Češka republika, Nemačka)
- EMAS – primena u različitim sektorima, naročito velikim kompanijama koje se bave proizvodnjom)
- Studijska poseta organizacijama koje već imaju implementiran EMAS.

Mišljenje učesnika o EMAS radionici

Poslednje pitanje odnosilo se na opšti utisak učesnika o EMAS radionici. Preovladale su pozitivne ocene radionice. Navodimo neke od sumiranih komentara: dobra organizacija, izvanredno, samo tako nastavite, pozitivno, korisno, edukativno, informativno, odlično, veoma dobro, razmena energije, usmerava nas ka dobrom cilju, radionica je okupila različite zainteresovane strane na jednom mestu, zadovoljstvo naučenim na radionici, itd.

Neki od ostalih utisaka bili su:

- Odličan zbog kompanije „Gorenje“ kao jedinog pravog primera danas, razmene mišljenja
- Kreira dobru osnovu za implementaciju EMAS-a u Srbiji;
- Potrebno je nastaviti sa aktivnostima i promocijom ovog projekta;
- Aktivnost i kompetentnost učesnika
- Ako uspe da se iz suviše generalnih stavova izvuke konkretne mere za akcioni plan biće uspešna, ako ne...
- Trebalo bi da bude više ovakvih dešavanja; Mislim da je korisno informisanje i diskusija na ovaj način

U nastavku su prikazane primedbe i dileme u vezi sa radionicom:

- Nadam se da neće sve ostati na priči
- Očekivao sam konkretnije viđenje predstavnika državnih institucija o tome kako pokrenuti zakonodavni deo i čuti njihovo viđenje organizacione šeme EMAS-a
- Mnogo je priče o registraciji i verifikaciji a malo o praktičnim primerima vezanim za zaštitu životne sredine;
- Informativna, premda se problemi nastavljaju, nepoznata mogućnost na stvarne promene
- Preuranjeno;
- Nedefinisan cilj EMAS radionice. Da li pomažemo ili samo raspravljamo?
- Uvek iste kompanije prezentuju na sličnim dešavanjima u vezi EMS. Dajte da čujemo i druge
- Sve je u redu ali ne treba dozvoliti odstupanja od teme
- Poboljšati informisanje o narednim radionicama i seminarima i rezultatima prethodnih
- Suviše je predavanja i možda da bude bez prekidanja jer se gubi nit slušanja.

Dokumenta sa novembarske EMAS radionice, uključujući foto galeriju i prezentacije, dostupna su na web stranicama projekta: <http://ecbp.eu/emas.php>.

EMAS Pilot Projekat – Srbija

Novi EMAS “Helpdesk”

Helpdesk predstavlja podršku Evropske Komisije, koju sprovodi Austrijska Federalna Agencija za zaštitu životne sredine zajedno sa njenim partnerima „Blue 4 You“ i „Eco-conseil“.

Od 01. januara 2007. godine, došlo je do izmena u Helpdesk timu. Novi kontakt podaci za EMAS Helpdesk su:

E-mail: emas@ec.europa.eu
Govorna pošta: +43-1-31304-7000
Fax: +43-1-31304-5958

Adresa: Federal Environment Agency
Spittelauerlände 5, A-1090 Vienna, Austria

EMAS radionica u Briselu

U Briselu, 11-12. decembra 2006. godine, Evropska komisija održala je radionicu na temu revizije EMAS Regulative.

U toku dva dana, 65 učesnika iz 21 zemlje članice, diskutovalo je o zahtevima, podsticajnim merama, procedurama, marketinškim i promotivnim strategijama za EMAS. Kroz rad četiri različite radne grupe, detaljno su analizirani ključni aspekti amandmana Regulative. Teme su bile sledeće: usaglašenost sa zakonima, atraktivnost i pristupačnost sheme za korisnike, uloge tela koja su uključena u EMAS shemu, upotrebu EMAS logoa i mnoga druga pitanja. Zahvaljujući balansiranoj učešću predstavnika relevantnih sektora i organizacija, širok spektar ključnih aspekata je razmotren tokom radnih sastanaka. Ovo će omogućiti sveobuhvatni pogled na buduću regulativu, za koju se očekuje da stupi na snagu u toku 2009 godine.

Izvor: EMAS Help desk
http://ec.europa.eu/environment/emas/news/index_en.htm

Razvoj Akcionog plana za EMAS program

Kao jedan od najznačajnijih rezultata projekta, očekuje se predlog *Akcionog plana za EMAS implementaciju*. Na osnovu međunarodnog iskustva u pogledu usaglašavanja i implementacije EU zakonske regulative iz oblasti zaštite životne sredine (tzv. *aqui communautaire* za oblast zaštite životne sredine) izrađeni su prvi nacrti dva dokumenta za dalje razmatranje.

Prvi dokument - **Akциони plan za implementaciju** – imaće formu konciznog dokumenta za planiranje, dok će drugi služiti kao vodič za otpočinjanje **Nacionalnog EMAS Programa**. Preporuka je da se program periodično preispituje (npr. svake 2-3 godine) i daje na razmatranje i podnošenje amandmana.

Okvir za Akcioni plan za EMAS Implementaciju

I Odgovorna tela

- I.1 Odgovorno Ministarstvo
- I.2 Partnerska Ministarstva
- I.3 Ostala Ministarstva koja su u vezi sa nekim od aspekata EMAS-a
- I.4 Odgovorni ekspert

II. Osnovni elementi i ciljevi Regulative Br.761/2001/EC i Zakona o zaštiti životne sredine (SI.GI.RS 135/04)

III. Akcioni plan za ispunjavanje svih zahteva iz Regulative

- III.1 Lista osnovnih zahteva iz Regulative
- III.2 Usklađivanje i implementacija zahteva iz Regulative

IV. Identifikacija spornih pitanja, predlozi za rešenja

V. Projekti za implementaciju i za usklađivanje sa Regulativom

- V.1 Postojeći projekti
- V.2 Projekti u pripremi

Okvir za EMAS Program Republike Srbije

1. Zakonodavna i institucionalna osnova

- 1.1. Institucionalna osnova
 - 1.1.1. EMAS Kompetentno telo
 - 1.1.2. EMAS Veće
 - 1.1.3. EMAS Sekretarijat
 - 1.1.4. Akreditaciono telo
 - 1.1.5. Inspekcija zaštite životne sredine
- 1.2. Zakonodavna osnova
 - 1.2.1. Nacionalni EMAS program
 - 1.2.2. Pravila za implementaciju
 - 1.2.3. Druga dokumenta

2. Podrška za EMAS Program u Srbiji

- 2.1. Finansijska podrška
- 2.2. Učešće javnosti i svest
- 2.3. Komunikacija / aktivnosti širenja informacija
- 2.4. Obuka i obrazovanje
- 2.5. Promotivni materijali i uputstva

EU EMAS Brošure

EMAS brošura br.3/2006 – za glavnu temu ima EMAS registrovane organizacije sa manje od 15 zaposlenih. Mala preduzeća predstavljaju većinski deo privrednog sektora u Evropskoj Uniji i u skladu sa tim, identifikovana su kao značajan pokretač celokupne privrede i zapošljavanja u EU. Male organizacije takođe predstavljaju i značajne zagađivače životne sredine (kad se uzme u obzir njihov kumulativni efekat).

Implementacija EMAS-a obezbeđuje organizacijama da uspostave menadžment sistem za upravljanje zaštitom životne sredine i da budu usaglašene sa svim relevantnim zakonskim propisima iz oblasti zaštite životne sredine. EMAS takođe omogućava organizacijama da kreiraju efikasan menadžment sistem kroz kreiranje odgovarajućih procedura

omogućavajući sinergiju procesa, optimizaciju ulaznih /izlaznih parametara i snižavanje troškova. Ostale koristi od EMAS implementacije u mikro organizacijama često se ogledaju kroz: bolji imidž i bolju motivaciju zaposlenih. U ovoj EU EMAS brošuri, predstavljeni su primeri dva mala preduzeća (mesara „Steinmetz“ iz Nemačke i preduzeće za održavanje dimnjaka „Engelbrechtsmüller“ iz Austrije), koja su postigla izvanredne uspehe u pogledu zaštite životne sredine i ekonomskih rezultata, kao i očigledne uspehe u promovisanju EMAS-a za njihovu vrstu delatnosti.

U ovom izdanju EU EMAS brošure, nalazi se i intervju sa Međunarodnom mrežom za upravljanje zaštitom životne sredine (INEM) koja je predstavila "EMAS–Easy" (EMAS na lak način) kao alat za ubrzanje EMAS implementacije u malim i srednjim preduzećima. Mala i srednja preduzeća trenutno imaju udeo od 60% od ukupnog broja EMAS registrovanih organizacija u EU.

Izvor: http://ec.europa.eu/environment/emas/documents/brochure_en.htm

EMAS bošura br. 4/2006 za glavnu temu ima primenu EMAS-a u oblasti obrazovanja, koju čini oko 92 miliona učenika i studenata, preko 20% EU populacije. EMAS koncept se uspešno proširio i na škole, univerzitete i druge obrazovne institucije gde implementacija EMAS-a omogućava rad na obrazovanju iz oblasti zaštite životne sredine, efikasno korišćenje resursa i optimizaciju u pogledu zaštite životne sredine.

U pogledu održivog razvoja, rano upoznavanje dece i omladine je veoma važno jer utiče na izgradnju svesti o zaštiti životne sredine i društveno-odgovornog ponašanja u pogledu zaštite životne sredine u svim sverama socijalnog života. EMAS takođe doprinosi i održavanju visokog kvaliteta sistema edukacije koji utiče na formiranje pozitivnih navika u pogledu društveno odgovornog ponašanja.

U ovom izdanju EU EMAS dati su primeri savremenih inovativnih obrazovnih institucija kao što su: „Univerzitet Makedonije“ u Grčkoj, koji nastoji da unese EMAS principe od generacije do generacije i škola „Lyceo Cornao“ iz Italije koja koristi originalne pedagoške pristupe i obezbeđuje učešće svih svojih članova na ostvarivanju postavljenih ciljeva iz oblasti zaštite životne sredine. EMAS je takođe pomogao Politehničkom institutu „Jesús Obrero“ iz Španije, iza koga je već 15 godina izvrsnosti u poslovanju u oblasti zaštite životne sredine, i Univerzitetu „Lüneburg“ iz Nemačke koji i nakon 6 godina od EMAS registracije kontinuirano poboljšava svoj učinak u pogledu zaštite životne sredine. Na kraju EU EMAS izdanja predstavljen je projekat „DIR-EMAS“ za škole, koji je stvorio mrežu između škola u Nemačkoj, Austriji, Finskoj, Švedskoj i Rumuniji.

EMAS bilteni br. 1 i br. 2 dostupni su na web stranicama ECBP projekta: www.ecbp.eu na srpskom i na engleskom jeziku.

Konzorcijum:

DHV (Holandija)

ERM (Velika Britanija)

CEEN (Austrija)

Fideco (Srbija)

Menadžment ECBP 2003 Projekta

Direktor projekta: Theo Henckens, DHV
Vođa projekta: Winfried Pietersen, DHV
Kordinator projekta: Paul van Ruiten, DHV

Projektni tim EMAS Pilot projekta

EU i lokalni eksperti za jačanje EMAS kapaciteta

Zdeněk Suchánek	DHV
Dragana Petrović	Lokalni EMAS Ekspert
Dragoljub Todić	Lokalni ekspert za zakonsku regulativu ZŽS
Dobrila Simić	Ekspert za jačanje kapaciteta

©Newsletter of the Serbian EMAS Pilot Project
Urednici: Zdeněk Suchánek, Dragana Petrović

